

Моніторинг зовнішньої торгівлі

№8, березень 2025 року

Тема випуску:

«Вплив нової торговельної політики США на Україну: додаткові мита на сталь та алюміній»

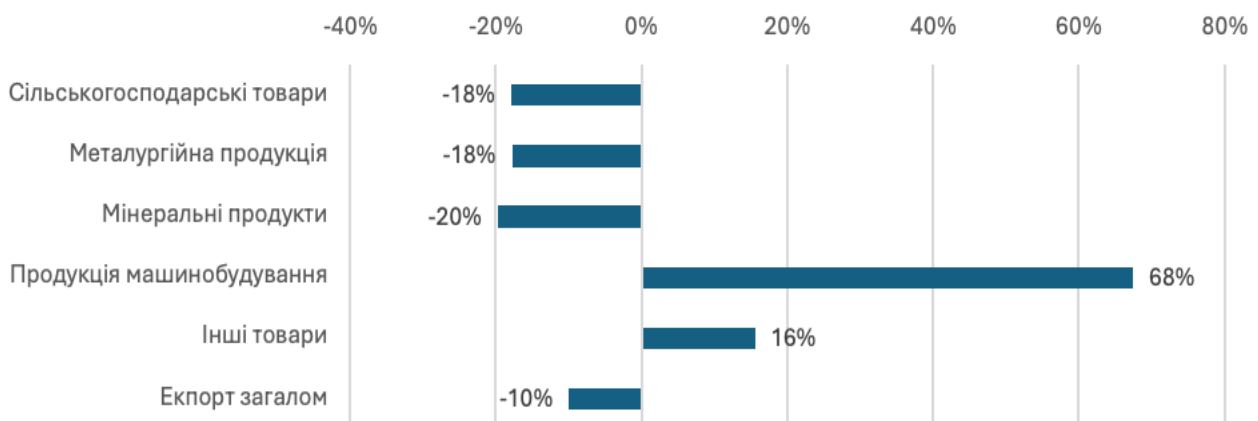
Автори: Анастасія Кропова, Олександра Бетлій, Вероніка Мовчан

Статистика зовнішньої торгівлі

Експорт та імпорт за основними групами

- У лютому 2025 року експорт впав на 10% дпр і становив 3,1 млрд дол. Падіння експорту відбувається другий місяць поспіль внаслідок зниження запасів агропродукції призначеної на зовнішній ринок. Скорочення експорту також пов'язане з атаками на порти та інфраструктуру, який зазнала Україна. Через військові дії частина портів Чорного моря працювала з перебоями, що обмежило експорт зернових, металопродукції та інших товарів.
- Експорт сільськогосподарської продукції знизився на 18% дпр до 1,8 млрд дол. США. Як і минулого місяця значно падали фізичні обсяги експорту основних сільськогосподарських товарів: пшениці на 54% дпр, олії на 46% дпр, кукурудзи на 28% дпр, . Зменшився експорт цукру. Це падіння частково компенсувалось вищими експортними цінами порівняно з минулим роком та зростанням експорту сої, соєвої олії та ряду інших продуктів харчування.
- Експорт продукції металургії у лютому скоротився на 18% дпр до 287 млн дол. Таке скорочення у першу чергу пов'язане зі скороченням видобутку залізної руди та коксівного вугілля, металургійні заводи були змушені імпортувати частину сировини для підтримки роботи. Також зріс внутрішній попит на продукцію металургії. Крім того, світові ціни на сталь та металургію залишалися нестабільними, що вплинуло на прибутковість експорту і призвело до зниження експортних цін.
- Схожою є тенденція і серед експорту мінеральної продукції, який скоротився на 20% дпр і становив 242 млн дол. США. Насамперед експорт залізної руди, скоротився на 23% дпр до 202 млн дол через нижчі, ніж минулого року експортні ціни. Причини припинення зростання обсягів експорту схожі до тих, з якими спіткався металургійний сектор. Крім того, основні маршрути експорту працювали з перебоями через обстріли та руйнування інфраструктури. Експорт продукції машинобудування зріс на 68% до 287 млн дол. Як і раніше зростав експорт кабелів для автопрому, але також відчутно зріс експорт ряду категорій побутової техніки
- У лютому 2025 року експорт товарів, які не входять до основних експортних груп розглянутих (агропродукція, металургія, мінеральна продукція, машинобудування), зріс на 16% і становив 455 млн дол. США. Зокрема, українські виробники одягу розширювали експорт одягу та взуття до ЄС завдяки безмитному доступу до ринку. Також, у країнах ЄС та США зростав попит на експорт військової форми, бронезилетів та інших складових військового обладнання, як наслідок Україна збільшила експорт цих товарних категорій.

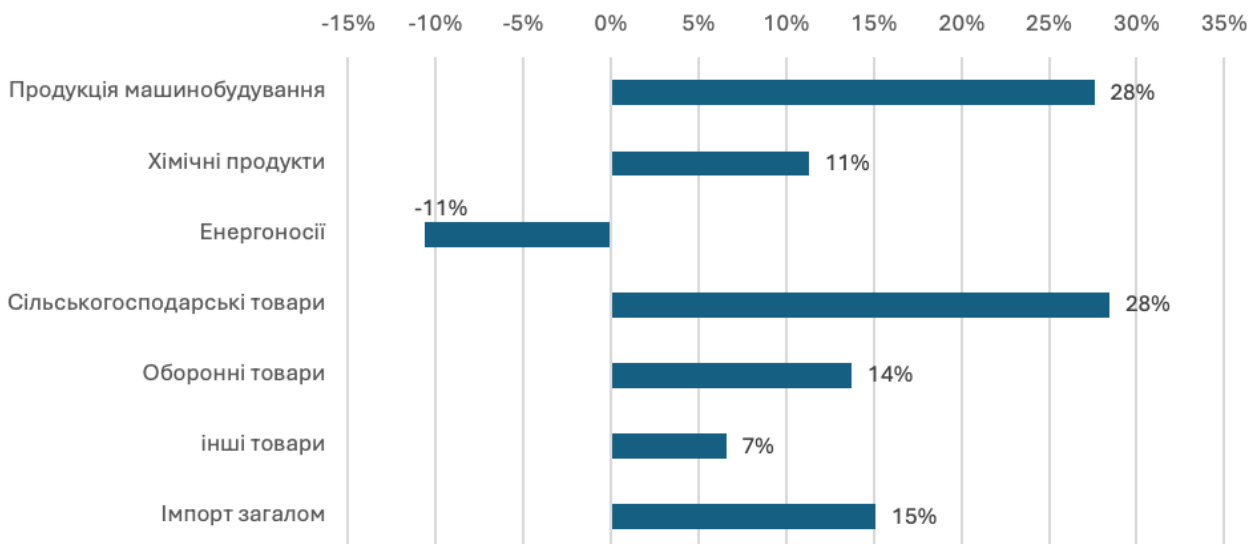
Рисунок 1: Зміна експорту за основними групами у лютому, % дпр

Джерело: Власні розрахунки на основі даних ДМС та Держстату

- У лютому 2025 року імпорт зріс на 15% дпр до 5,75 млрд дол. Найбільше зріс імпорт продукції машинобудування та сільськогосподарських товарів – на 28% дпр відповідно. Також зріс імпорт «інших товарів» (оборонної продукції) на 14% дпр. Зростання імпорту зумовлене потребами економіки в ключових ресурсах, серед яких обладнання та транспорт, а через теплу зиму та швидший початок нового посівного сезону збільшився обсяг імпорту добрив та інших товарів необхідних для аграріїв. Традиційною залишається значний обсяг товарів оборонного призначення.
- Відбулося скорочення імпорту енергоносіїв. Так, імпорт нафти та нафтопродуктів скоротився на 20% дпр і становив 625 млн дол. Відбулося також і скорочення обсягів імпорту вугілля на 10% дпр до 60 млн дол. США. Але в той же час відбулося зростання імпорту природного газу на 33% дпр до 76 млн дол. США. Така тенденція зумовлена обстрілами, яких зазнала газова інфраструктура України у лютому 2025 року та вищими цінами на природний газ. Імпорт електроенергії зріс до 38,3 млн дол. США порівняно з 17,5 млн дол. США аналогічного періоду минулого року.
- Імпорт машин та обладнання зріс на 28% дпр до 2,1 млрд дол. Як і в січні 2025 року основне зростання цієї товарної категорії відбулося за рахунок збільшення обсягів імпорту електрогенераторного обладнання, якого було закуплено на 166 млн дол. США, що дещо менше, ніж у січні 2025 року, проте перевищує минулорічні показники у 8 разів. У першу чергу таке стрімке збільшення імпорту пов'язане з проектними закупівлями обладнання, а також з ймовірною підготовкою до відключень світла, які передбачаються через початок ремонтних кампаній «Енергоатому».
- Імпорт хімічних продуктів зріс на 11% дпр до 1 млрд дол. Зростання цієї товарної групи пов'язане з збільшенням обсягів імпорту добрив, оскільки виробництво всередині країни скоротилося через війну. Так, у лютому було імпортовано добрив на 176 млн дол. США, що на 43,5% більше, ніж за аналогічний період минулого року.

Рисунок 2: Зміна імпорту за основними групами у лютому, % дпр

Джерело: Власні розрахунки на основі даних ДМС та Держстату

Перешкоди для експорту

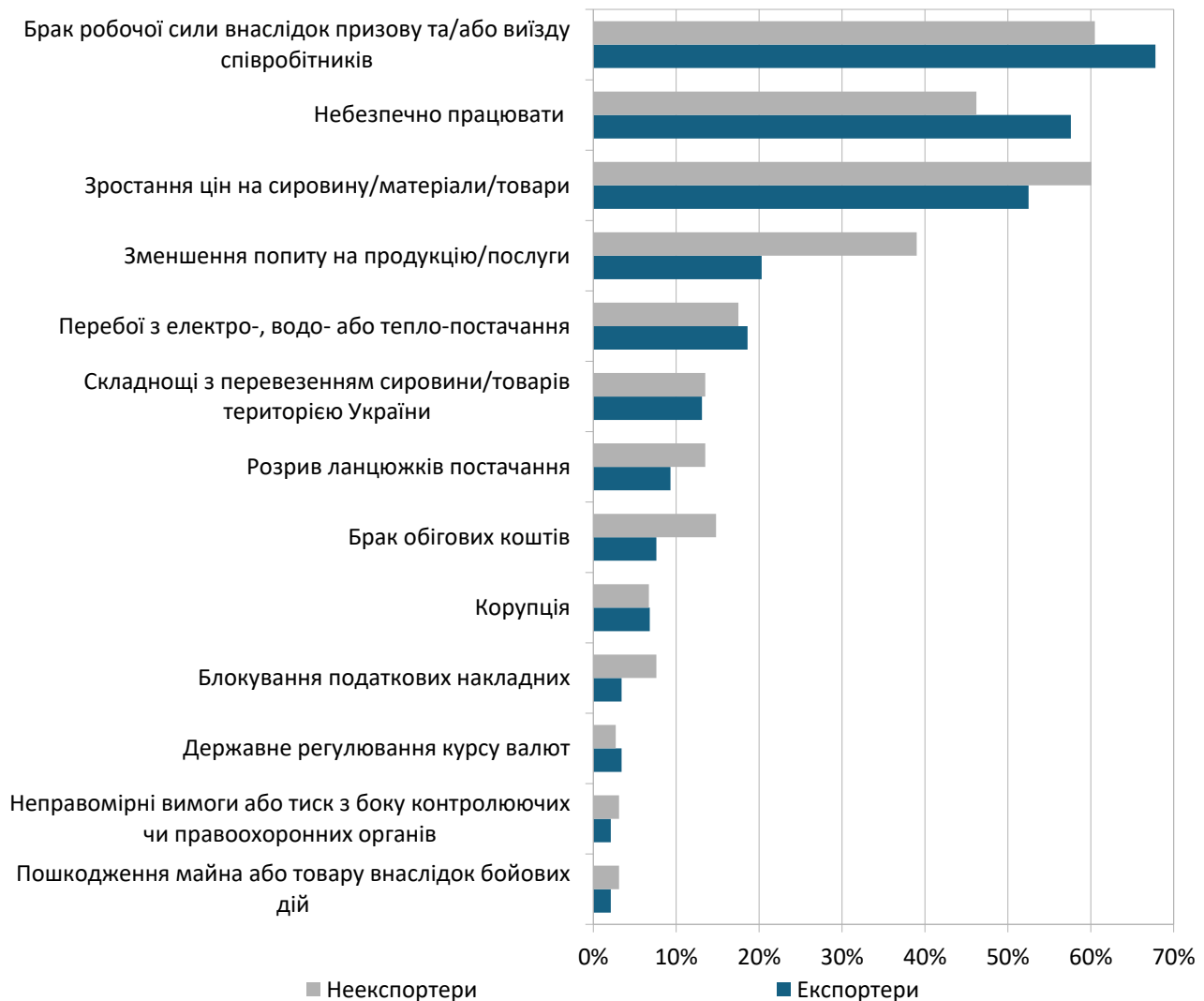
- В лютому, як і у попередні кілька місяців, перелік найбільших перешкод для діяльності бізнесу не змінився, про що свідчить щомісячне опитування підприємств, яке проводить ІЕД. Як і раніше,

найбільшою перешкодою залишається брак робочої сили, про що повідомили 68% експортерів та 60,5% неекспортерів. В цілому, саме брак робочої сили обговорюють як і одну з найбільших перешкод для розвитку та відновлення України в майбутньому. Тому нагальними є кроки уряду зі запровадження освіти для дорослих, подальший запуск програм навчання та перенавчання через центри зайнятості. Також важливим є подальше впровадження змін з визнання неформально отриманих кваліфікацій, для чого уряд стимулює створення та роботу кваліфікаційних центрів.

- Така перешкода як «небезпека працювати» була важливою для 58% експортерів в лютому порівняно з 56% в січні. Таке збільшення може бути пов'язано з посиленням обстрілів промислових підприємств та інфраструктури російськими військами. При цьому, хоча відбувались планові відключення електроенергії, частка підприємств-експортерів, які назвали доступ до електроенергії перешкодою скоротилась на 3 в.п. до 19%, що може бути пов'язано зі вже запровадженими децентралізованими потужностями з виробництва електроенергії, а також з можливістю її напряму імпортувати.

Рисунок 3: Перешкоди діяльності бізнесу у лютому 2025 року, %

(дозволяється кілька відповідей)

Джерело: Опитування підприємств, ІЕД

- Водночас зросла важливість такої перешкоди, як «Зростання цін на сировину/матеріали/товари». При цьому, це стало більшою проблемою для неекспортерів – 60% прозвівали про це (+7,5 в.п.

порівняно з січнем), тоді як 52,5% експортерів назвали це перешкодою. Це може бути пов'язано з валютними надходженнями від експорту, які можуть зростати паралельно із зростанням витрат.

- Для експортерів суттєво знизилась в лютому важливість такої перешкоди як зниження попиту: 20,3% в лютому порівняно з 38% в січні. Водночас це може бути короткострокове зниження. При цьому, лише 13% експортерів говорили про проблеми з логістикою. Однак важливість цієї перешкоди для експортерів може зрости вже в березні через постійні обстріли росіянами морських портів, які є важливими для експорту не лише зернових, але й продукції металургії.

Нове в торговельній політиці України (основні зміни)

- За два місяці 2025 року Експортно-кредитне агентство (ЕКА) підтримало український експорт на суму 1,79 млрд грн. Також було застраховано 73 млн грн банківських кредитів для експортерів. Лідерами серед регіонів за обсягами підтриманого експорту стали підприємства, розташовані у Хмельницькій (1,31 млрд грн), Запорізькій (230 млн грн) та Тернопільській (131 млн грн) областях. Ці компанії постачають продукцію до Франції, Німеччини, Болгарії, Данії, Угорщини тощо, а основними товарними групами виступають меблі, папір і картон, вироби з пластмаси.
- Європейська комісія розробила регламент щодо призупинення дії певних положень Регламенту (ЄС) 2015/478 стосовно імпорту з України. Ця ініціатива спрямована на підтримку економіки України в умовах викликів, спричинених вторгненням росії. Призупинення дозволить зберегти безмитний доступ українських товарів, зокрема у сфері виробництва заліза та сталі, шляхом продовження призупинення чинних захисних заходів ЄС щодо цих продуктів строком на три роки.
- Європейський Союз і Україна планують оновити додаток до Угоди про асоціацію, що стосується телекомунікацій. Очікується, що зміни сприятимуть подальшій інтеграції України до європейського цифрового ринку та гармонізації законодавства з нормами ЄС. Оновлення може включати нові вимоги щодо конкуренції, захисту прав споживачів та розвитку інфраструктури зв'язку.
- Україна вдруге успішно провела огляд торговельної політики у СОТ на засіданні 26 та 28 лютого 2025 року. Учасники відзначили прогрес у реформуванні торговельної політики, адаптації до міжнародних стандартів та підтримці експорту в умовах війни. Водночас наголошено на необхідності подальших реформ для покращення бізнес-клімату та усунення торговельних бар'єрів.
- На міжнародному торговельному форумі Міністерство економіки України представило ключові пріоритети Національної експортної стратегії до 2030 року, спрямованої на зміцнення економіки, підвищення технологічності та розвиток експортоорієнтованого зростання. Основні стратегічні цілі стратегії включають:
 - Збільшення обсягів експорту та покращення його структури.
 - Посилення державних інституцій та механізмів підтримки експорту, зокрема для розширення присутності на цільових ринках.
 - Створення сприятливих умов для ведення експортної діяльності.
- Передбачено також заходи для розширення доступу до ринків, подолання торговельних бар'єрів та інтеграції до міжнародних економічних об'єднань.
- Україна та Китай підписали угоду про розширення експорту української агропродукції до КНР, що відкриває доступ на китайський ринок для водних продуктів дикого вилову та гороху. Це сприятиме зростанню українського експорту та розширенню ринків збуту. Виробництво гороху в Україні стабільно зростає, а Китай стає одним із ключових покупців. Також збільшується промисловий вилов риби, що позитивно впливає на експортні показники. Нові торговельні можливості з Китаєм посилять позиції українського агросектору на міжнародному ринку.
- Попри обстріли портової інфраструктури, морський транспорт залишається ключовим каналом зовнішньої торгівлі України, забезпечуючи як експорт, так і імпорт. Українським морським коридором уже експортовано 70 млн тонн зерна та 36 млн тонн непродовольчих вантажів (руда,

металургійна продукція тощо). Понад 4 тисячі суден доставили вітчизняну аграрну продукцію до майже 50 країн Азії, Африки та Європи.

- Україна успішно завершила офіційний скринінг відповідності національного законодавства нормам ЄС у рамках переговорного розділу «Вільний рух товарів». Засідання проходило з 3 по 6 березня в штаб-квартирі Європейської Комісії у Брюсселі. Під час скринінгу українська сторона представила понад 44 презентації щодо 59 актів законодавства ЄС, які регулюють промислову продукцію. Європейська сторона високо оцінила прогрес України у гармонізації норм та виконанні зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію. Офіційний скринінг є важливим кроком до переговорів щодо вступу України в ЄС, а подальша гармонізація технічних вимог дозволить усунути торговельні бар'єри та забезпечити вільний рух товарів між Україною та країнами Євросоюзу.
- Всесвітня організація охорони здоров'я тварин та Європейський Союз повідомили про спалах ящуру серед тварин на території Угорщини. У зв'язку з цим Держпродспоживслужба запровадила заборону на ввезення в Україну з Угорщини таких вантажів: тварин, чутливих до вірусу ящуру; генетичного матеріалу; сировини та продуктів тваринного походження від сприйнятливих видів тварин.
- Агрохолдинг Kernel очолив рейтинг Forbes Ukraine «50 головних експортерів країни». Компанія постачає продукцію до 64 країн, серед основних ринків — Європа, Близький і Далекий Схід. Попри складнощі, спричинені ракетними обстрілами, експорт через порти Великої Одеси триває.

Нове в торговельній політиці країн ЄС та інших торговельних партнерів

- У відповідь на дії США 4 березня Китай запровадив додаткові 15% мита на американську курятину, пшеницю, кукурудзу та бавовну, а також 10% мита на сорго, сою, свинину, яловичину, рибну продукцію, фрукти, овочі та молочні продукти. Нові тарифи набрали чинності 10 березня 2025 року.
- Крім того, Китай оголосив про введення тарифів на канадські аграрні та продовольчі товари загальною вартістю понад 2,6 млрд доларів. Нові мита набудуть чинності 20 березня 2025 року, серед яких 100% тариф на ріпакову олію, макуху та горох та 25% тариф на морепродукти та свинину. За даними Reuters, цей крок став відповіддю на мита, які Канада запровадила у жовтні 2024 року. Водночас Китай не включив у санкційний список ріпак, що може свідчити про можливість подальших переговорів.
- Президент Мексики Клаудія Шейнбаум заявила про намір переглянути тарифи на китайські товари. Це може сприяти реалізації плану США щодо створення "Фортеці Північна Америка" для обмеження імпорту з Китаю. Причиною такого рішення є занепокоєння Мексики щодо впливу китайського імпорту на її власні галузі, зокрема текстильну та взуттєву. Цей крок відбувається після того, як Дональд Трамп тимчасово звільнив Мексику та Канаду від своїх нових тарифів, прагнучи зміцнити торговельні зв'язки в Північній Америці. США закликають Мексику та Канаду узгодити свої тарифи з американськими, щоб створити єдиний торговий блок проти Китаю.
- Європейський Союз запровадив контрзаходи у відповідь на тарифи США на імпорт сталі та алюмінію, які набрали чинності 12 березня. Єврокомісія заявила, що ці дії спрямовані на захист європейського бізнесу, робітників і споживачів від необґрунтованих торговельних обмежень. Контрзаходи можуть вплинути на експорт товарів зі США на суму до 26 млрд євро, що відповідає економічному впливу американських тарифів. Вони впроваджуватимуться у два етапи: з 1 квітня та повністю з 13 квітня. Попри це, ЄС готовий до переговорів із США та може скасувати контрзаходи в разі досягнення домовленостей.
- Японія вперше за два роки зафіксувала дефіцит поточного рахунку в січні. Слабкість єни призвела до збільшення вартості імпортованих товарів, що стало однією з основних причин дефіциту. Збільшення

імпорту смартфонів та електронних компонентів перед святкуванням Місячного Нового року сприяло зростанню загального обсягу імпорту. Загалом імпорт зріс на 17,7% порівняно з минулим роком. У той час як експорт зріс лише на 2,1%.

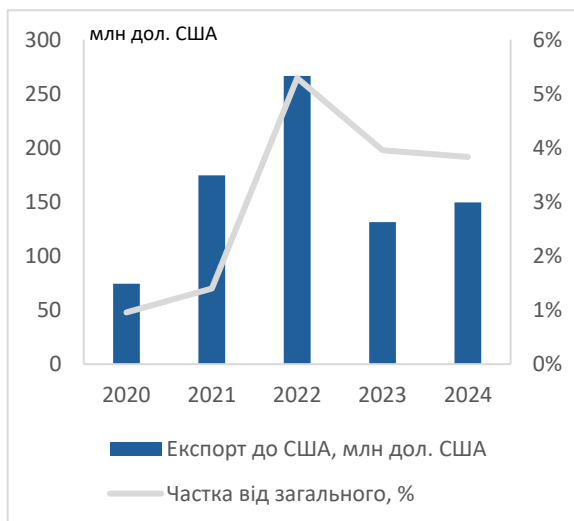
- У лютому обсяг контейнерного імпорту до США зріс на 4,7% у річному вимірі, що було зумовлено стійкими споживчими витратами та зростанням поставань із Китаю на 7,9%. Однак через торговельну напруженість і нові мита зростання може сповільнитися в найближчі місяці.
- Китай встановив вищий цільовий показник з виробництва зерна на 2025 рік, плануючи зібрати урожай у розмірі 700 млн тонн. Цей крок спрямований на посилення продовольчої безпеки на тлі зростаючої торговельної напруги з США. Прем'єр Держради КНР Лі Цян наголосив на необхідності залучення всіх регіонів до забезпечення продовольчої безпеки країни. Китай планує зберегти стабільні посівні площі, покращувати врожайність та розширювати вирощування сої й олійних культур. Крім того, уряд розвиватиме інфраструктуру для зберігання зерна, м'яса та добрив, а також контролюватиме виробництво свинини та яловичини, щоб зменшити залежність від американського імпорту.
- У лютому 2025 року імпорт вугілля Індією скоротився шостий місяць поспіль на 15,3% (до 12,16 млн тонн). Це пов'язано зі спадом у промисловому виробництві та зростанням внутрішнього видобутку. Очікується, що влітку відбудеться зростання споживання вугілля через підвищений попит на електроенергію.
- 12 березня єменські хусити заявили про поновлення атак на ізраїльські судна в Червоному морі, Аравійському морі та протоці Баб-ель-Мандаб. Вони пояснили це рішення тим, що термін їхнього ультиматуму сплив, а Ізраїль не відновив постачання гуманітарної допомоги до сектора Газа. З кінця 2023 року хусити атакували понад 100 суден, але у січні-лютому 2025 року призупинили дії через мирну угоду між Ізраїлем і ХАМАС. Страхова компанія Ambrey вже рекомендувала судноплавним компаніям переглянути ризики проходження через Червоне море та Аденську затоку.
- Адміністрація Панамського каналу вивчає можливість будівництва трубопроводу для транспортування зрідженого нафтового газу (LPG). Одним із головних потенційних клієнтів може стати Японія, один із найбільших споживачів цього ресурсу. Рішення про будівництво планують ухвалити протягом наступних 12 місяців. За попередніми оцінками, пропускна спроможність трубопроводу може сягати 1 млн барелів на день, а протягом десятиліття обсяг транспортування через канал може зрости до 2 млн барелів.
- У 2024 році імпорт плоского металопрокату до Європейського Союзу зріс на 7,5% після двох років спаду, досягнувши 21,68 млн тонн. Найбільше постачали гарячекатаний прокат (10,81 млн тонн) та прокат з покриттям (6,13 млн тонн). Основними постачальниками були Південна Корея, Індія, Туреччина, Тайвань, В'єтнам, Китай та Україна, які разом забезпечили 75% загального імпорту.
- Імпорт російської нафти до Індії відновився в березні, досягнувши 1,54 млн барелів на добу після тримісячного спаду через санкції США. Відновлення поставок зумовлене використанням несанкційних суден і перенаправленням нафти з Туреччини, де імпорт різко знизився. Зростання фрахтових ставок привабило більше танкерів, але в той же час доходи російських продавців зменшилися. Індійські НПЗ продовжують купувати російську нафту за умови постачання від несанкційних компаній, балансуючи між енергетичною безпекою та ризиком вторинних санкцій США.

Тема випуску: «Вплив нової торговельної політики США на Україну: додаткові мита на сталь та алюміній»

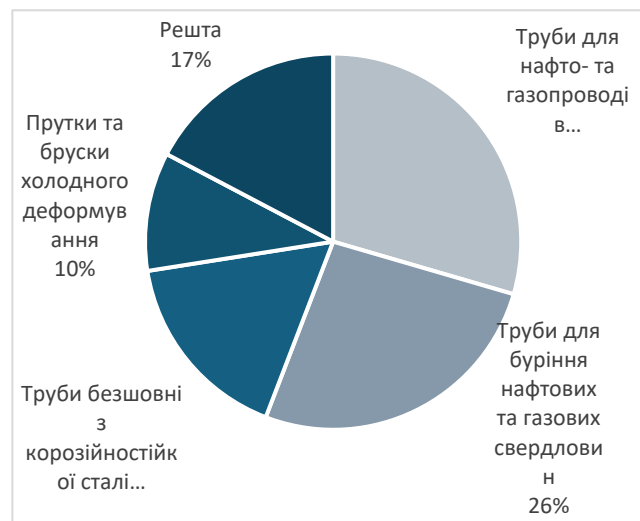
Автор: Вероніка Мовчан

- Нова торговельна політика Президента Трампа вже стала викликом для світової економіки як через стрімке зростання рівня протекціонізму, так й через його непередбачуваність. Більшість попередніх рішень нової адміністрації США, як-то запровадження додаткових мит на товари Канади, Мексики та Китаю, а також дії цих країн у відповідь, впливають на Україну опосередковано, через переорієнтацію торговельних потоків, зміни цін та сповільнення світової економіки. Однак додаткові спеціальні мита на сталь та алюміній та вироблену з них продукцію, запроваджені у березні, мають безпосереднє відношення до України.
- 12 березня 2025 року США скасували введене у 2022 році звільнення України від спеціальних мит на сталь та алюміній, які були запроваджені під час першої каденції Трампа. Також щодо України, як і щодо решти країн світу, були застосовані спеціальні мита на широке коло товарів, які використовують сталь та алюміній. В обох випадках ставка спеціального мита становить 25% на додаток до базової ставки тарифного розкладу США.
- У 2024 році експорт товарів, на які тепер поширюється дія додаткових мит, дорівнював 150 млн дол. США або лише 4% сукупного експорту. На перший погляд це небагато. Основним покупцем українських металів був і залишається ЄС. Минулого року на країни ЄС припадало 76% експорту товарів, щодо яких США ввело мита. Більш того, українські метали постачаються на ринок ЄС безмитно у рамках поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Захисні заходи ЄС, введені у відповідь на дії США у 2018-2019 роках, теж наразі не поширюються на українських виробників завдяки автономним торговельним заходам (ATMs, autonomous trade measures).

Графік 1: Динаміка експорту в США товарів, на які поширюється дія додаткових мит

Графік 2: Товарна структура експорту в США товарів, на які поширюється дія додаткових мит

Джерела: Держстат, Global Trade Alert, власні розрахунки

- Однак насправді ситуація не така однозначна – для окремих груп товарів вплив буде відчутний. Понад 75% українського експорту в США складають труби, а роль ЄС як їх покупця дуже різниться для окремих категорій. Зокрема, у загальному експорті труб для нафто- і газопроводів (УКТ ЗЕД 730419), найбільшої категорії українського експорту, яка постраждала від додаткових мит, частка США складала 37%, ЄС – 21%, Туреччини – 7%. У структурі експорту труб для буріння нафтових та

газових свердловин (УКТ ЗЕД 730429) роль ЄС значно менша – лише 6%, тоді як частка США – 38%, а на друге місце у 2024 році вийшов Туркменістан, частка якого сягнула 26%. Водночас експорт сталевих безшовних труб (УКТ ЗЕД 730441 та 730449) з України спрямований переважно в ЄС: його частка складає 73%, тоді як частка США – 18%.

- У 2018 році, коли США вперше запровадили спеціальні мита щодо сталі та алюмінію, фізичні обсяги українського експорту цих товарів на американський ринок скоротились, а вартість зросла. Й це зростання було значно повільнішим, ніж експорт металів, на які обмеження не поширювались. Більш того, у 2018-2019 роках на світовому ринку сталі та алюмінію збільшилась кількість торговельних обмежень, оскільки реакцією багатьох країн, у тому числі ЄС та Туреччини, стало введення контрзаходів для захисту їх ринків. Загалом український експорт металів втратив. На жаль, очевидно, що це станеться знову. При цьому, хоча нові мита стосуються не лише України, вплив на українських виробників може виявитись серйознішим, оскільки сектор вже потерпає від дорожчої міжнародної логістики та інших воєнних ризиків.

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01030 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
E-mail: institute@ier.kyiv.ua
<http://www.ier.com.ua>

Застереження

Ця публікація була підготовлена Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій. Її зміст є виключно відповідальністю Інституту економічних досліджень і політичних консультацій. Моніторинг має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Підготовка перших трьох випусків Моніторингу зовнішньої торгівлі була здійснена завдяки підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в межах Програми «Конкурентоспроможна економіка України».